

ÚVOD

*„Hudba a spev sú slobodné človeku vlastné vlastnosti.
Hudba a spev sú hodné človeka.“
Leonard Stöckel*

Politicko-spoločenské zmeny v Európe sa po r.1990 aj na Slovensku premietli do oblasti tretieho sektoru, do celej nadstavbovej sféry. Školstvo a kultúra sú rezorty, ktoré sa najviac podieľajú a vplývajú na zmenu myslenia ľudí a na tvorbu novej hodnotovej hierarchie a orientácie. Ak má Európa prežiť, jej občania musia mať prístup k vedomostiam a ku kultúre, právo vyjadriť svoj názor, city, či pocity a právo účasti na tvorivej činnosti. Tieto základné princípy sú zárukou tvorby kultúrnych hodnôt s vysokou umeleckou úrovňou.

Zjednocovací proces v Európe a zmeny vo východnej Európe stavajú aj hudobnú pedagogiku pred nové otázky a úlohy. Hudobná pedagogika sa tiež musí naučiť žiť a reagovať na neustále menšie rozdiely v kultúre medzi jednotlivými krajinami zapríčinené širokou mediálnou ponukou. Na druhej strane súčasná mobilita necháva jednotlivé kultúrne identity až násilne na seba vzájomne narážať.

Akú úlohu zohráva hudobná pedagogika v súčasných zmenách? Aký je jej prínos k multimediálnej a interkultúrnej spoločnosti budúcnosti? Existuje európska hudobná pedagogika? To sú otázky, ktoré si kladú odborníci v súvislosti s existenciou a spolunažívaním v rámci Európy. Odpovede na ne sú niekde dané, inde sa sami tvoria v každodennom živote, či vychádzajú z plurality názorov. Hudobná pedagogika môže byť nápomocná kultúrnej politike, môže byť prostriedkom k európskej integrácii - či chceme, či nechceme - môže tvoriť vzájomný most medzi kultúrnymi identitami. Môže hľadať cesty a smery, vzájomne sa spoznávať, duchovne sa obohacovať a vymieňať si skúsenosti.

Európska hudobná pedagogika však neexistuje, nie je nutné ju vytvárať, treba ju vnímať v jej pluralite ako súhrn rôznych národných hudobnopedagogických tradícií, koncepcií, s akceptovaním regionálnych podmienok, v ktorých sa realizuje hudobno edukačný proces. Tiež jednotné európske curriculum je súhrn existujúcich curriculum, z ktorých každé má svoje národné, regionálne či lokálne špecifikum. Spoločné môžu byť také kľúčové slová ako kooperácia, integrácia, mobilita, ale už kompatibilita môže byť len v kvantitatívnej rovine.

Práve kooperácia v profesijných organizáciách a zväzoch, ktorá sa rozvíjala v rôznych odvetviach spoločensko-kultúrneho života vzájomne obohatila doterajšie poznanie a priniesla nové skúsenosti. Aj v oblasti hudobnej pedagogiky dochádza k intenzívnej spolupráci východ-západ. Z iniciatívy rakúskych hudobných pedagógov sa na Slovensko už v r. 1989 dostávajú informácie o európskych hudobných zväzoch, našej možnosti členstva a inštitucionálnej spolupráce.

V oblasti školskej hudobnej výchovy tieto aktivity vychádzali najmä z prezídia European Association for Music in Schools – Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu (EAS), ktorá už viac ako dve desaťročia vyvíja najmä legislatívne aktivity o zachovanie hudobnej edukácie na všeobecno-vzdelávacích školách v Európe. EAS sa za tieto roky stala platformou, ktorá urobila veľký kus práce v snahe o spoznanie jednotlivých hudobno-vzdelávacích systémov v Európe a ich aktuálnych úspechov, či problémov. Dva roky po jej vzniku sa k členským štátom asociácie zaradilo i Slovensko, ktoré zohralo svoju úlohu v histórii a činnosti asociácie, hlavne v prvej polovici jej existencie. Táto činnosť sa orientovala najmä na aktivizovanie bývalých postkomunistických štátov k novej európskej spolupráci.

Publikácia prináša historický prehľad od založenia Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu, prezentuje jej vývoj a činnosť aj vo vzťahu so Slovenskom. EAS je neziskovou nevládnou asociáciou, ktorá existuje od roku 1990 a povedomie o jej činnosti je v jednotlivých krajinách Európy na rôznej úrovni. Ani na Slovensku nemá táto asociácia širšie zázemie a povedomie, čo je spôsobené, jej poradnou, nie nadriadenou funkciou vo vzťahu k jednotlivým národným ministerstvám školstva v Európe.

Výsledkom spracovania primárnych a sekundárnych prameňov o histórii a činnosti EAS je komplexný informačný materiál nielen pre jej členov a asociáciu samotnú, ale i pre hudobných pedagógov ako zdroj informácií, skúseností, poznatkov, inšpirácie do ďalšieho procesu zefektívňovania hudobnej výchovy a konfrontácie so zahraničím.

K spracovaniu publikácie sme mali k dispozícii každoročne vydávané informačné listy *Newsletter EAS* v brožovanej forme (1994-2004). Následne sa prešlo na elektonickú formu a bol vytvorený webový portál EAS. Úlohou Newsletter v tlačenej forme bolo informovať členov EAS o nastávajúcich i minulých kongresoch, referovať o činnosti regionálnych zoskupení ArGe Nord a ArGe Süd, prinášať prehľad podujatí v Európe na aktuálny a budúci rok, týkajúcich sa hudobného vzdelávania, prezentovať prehľad o hudobno-výchovnom systéme krajiny, ktorá pripravuje kongres, zverejňovať kontakty na aktuálnych členov predstavenstva. Uplynuvším časom a prechodom Newsletter do elektronickej formy sa zmenil i ich obsah – Newsletter informuje o priebehu uskutočneného kongresu, o príprave nasledujúcich kongresov, významných hudobno-pedagogických podujatiach, na ktorých participuje a novinkách v činnosti EAS.

Významným literárnym zdrojom informácií boli programy, bulletiny, časovo-tematické plány a zborníky z kongresov a podujatí EAS. Kompletne zborníky v tlačenej forme, ktoré sú najvýznamnejším zdrojom spracovaných informácií z uskutočnených kongresov, boli vydané iba v niektorých rokoch, preto je z dôvodu čerpania informácií dôležitý každý druh informačného materiálu. Tento materiál je zhromaždený v archíve EAS, ktorý v minulosti spravovala Carola Schormann z Nemecka (do r. 2009) a po nej prebrala správcovstvo Branka Rotar Pance zo Slovinska.

O činnosti EAS, jej vzniku a formovaní informuje aj publikácia Gabriely Peschl – *Muzikerziehung in Österreich*, ktorá mapuje históriu rakúskej spoločnosti Arbeitsgemeinschaft Musikerzieher Österreichs (AGMÖ) v rokoch 1947 – 1997. AGMÖ sa významne podieľala na formovaní EAS v jej začiatkoch do roku 1996. Táto publikácia ako jediná spracováva prvé roky existencie asociácie a uvádza potrebné informačné zdroje, preto ju považujeme za najväčší prínos pre európsku dimenziu hudobnej pedagogiky.

Charakteristiku EAS a obsahovú analýzu kongresov a študentských fór v rokoch 2001 – 2010 prináša Jaroslava Lojdová¹ z Českej republiky v kapitole 3 *Hudební výchova v evropském prostoru* a v kapitole 4 *Evropská studentská fóra a konference EAS* diplomová práca *Komparace systémů hudebního vzdělávání a výchovy ve vybraných zemích Evropy*.

Na Slovensku o činnosti EAS informuje autorka tohto úvodu v článkoch, príspevkoch na konferenciách, publikáciách v kontinuite od r. 1992 a spoluautorka Veronika Kačkovičová v období rokov 2008-2013. Dôležitým informačným zdrojom je centrálna webová stránka EAS www.eas-music.org, ktorá o histórii EAS podáva informácie približne od roku 2006 a jej význam spočíva predovšetkým v uvádzaní informácií o aktuálnom dianí. Nakoľko centrálna webová stránka mapuje históriu EAS od r. 2006 majú informácie o vzniku organizácie, jej etablovaní sa v európskych hudobno-pedagogických štruktúrach, ďalej jej rozvoj, nárast aktivít a podujatí historický význam. Jednotlivé členské krajiny majú možnosť informovať hudobno-pedagogickú verejnosť vytvorením vlastnej regionálnej stránky asociácie, čo sme aj na Slovensku zrealizovali, najskôr na adrese www.unipo.sk/easslovakia/eas. V roku 2011 bola stránka aktualizovaná a presunutá na adresu www.eas.pf.ukf.sk.

Irena Medňanská

¹LOJDOVÁ, J. Komparace systémů hudebního vzdělávání a výchovy ve vybraných zemích Evropy : diplomová práca. Praha: Karlova univerzita, 2010, 128 s.